

Sygn. akt I ACz 1268/16

POSTANOWIENIE

Dnia 4 sierpnia 2016 roku

Sąd Apelacyjny w Krakowie, Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Wojciech Kościółek (spr.)

Sędziowie: SSA Elżbieta Uznańska

SSA Teresa Rak

po rozpoznaniu w dniu 4 sierpnia 2016 roku w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa J. S. (1), J. S. (2), K. L., M. B., R. B. i M. L.

przeciwko H. H. i J. Ł.

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego

na skutek zażalenia pozwanych na postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 16 marca 2016 roku, sygn. akt I C 421/16

postanawia:

oddalić zażalenie.

SSA Elżbieta Uznańska SSA Wojciech Kościółek SSA Teresa Rak

Sygn. akt I ACz 1268/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym zarządzeniem Sąd Okręgowy w Krakowie zabezpieczył roszczenie powodów o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w ten sposób, że do czasu prawomocnego zakończenia niniejszego postępowania zawiesił w stosunku do powodów J. S. (1), J. S. (2), K. L., M. B., R. B. i M. L. postępowanie egzekucyjne prowadzone do sygn. akt Km 1276/15 przez Komornika przy Sądzie Rejonowym(...)wK.K. D..

W uzasadnieniu Sąd I instancji podał, że powodowie wnoszą w niniejszej sprawie o zabezpieczenie roszczenia o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego. Tytuł ten został wydany przeciwko ich poprzednikowi prawnemu – M. S.. Spadek po nim został przyjęty z dobrodziejstwem inwentarza, a powodowie, nie wiedząc o istnieniu długu zasądzonego przedmiotowym tytułem wykonawczym, spłacili inne długi spadkodawcy w stopniu wyczerpującym wartość aktywów majątku spadkowego. Okoliczności te, w wypadku ich wykazania, mogą stanowić zdarzenia, z którymi ustawa wiąże niedopuszczalność egzekwowania zobowiązania stwierdzonego tytułem wykonawczym w stosunku do powodów w rozumieniu art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., gdyż w wypadku, gdyby przeprowadzone postępowanie potwierdziło twierdzenia powodów, ich odpowiedzialność za zobowiązania spadkodawcy byłaby ograniczona do wartości czynnego spadku zgodnie z art. 1031 § 2 k.c., a do powodów nie znajdowałby zastosowania art. 1032 § 2 k.c., przewidujący rozszerzenie zakresu tej odpowiedzialności. Sąd Okręgowy ocenił więc, że żądanie pozwu jest w chwili obecnej dostatecznie uprawdopodobnione.

Za uprawdopodobniony Sąd Okręgowy uznał także interes prawny powodów w uzyskaniu zabezpieczenia, albowiem wyegzekwowanie świadczenia stwierdzonego przedmiotowym tytułem wykonawczym powodowałoby bezprzedmiotowość prowadzenia niniejszego postępowania. Wnioskowany sposób zabezpieczenia został przewidziany w art. 755 § 1 pkt 3 k.p.c., wobec czego wniosek o zabezpieczenie podlegał uwzględnieniu.

Zażalenie na to postanowienie wnieśli pozwani, zaskarżając je w całości i zarzucając mu naruszenie:

- art. 243 k.p.c. w zw. z art. 233 k.p.c. oraz art. 730¹ k.p.c. poprzez dowolne i nienależyte rozważenie okoliczności stanowiących podstawę wniosku o udzielenie zabezpieczenia, uprawdopodobniających przesłanki udzielenia zabezpieczenia, co doprowadziło do błędów w ustaleniach faktycznych;

- art. 328 § 2 w zw. z art. 361 k.p.c. poprzez nienależyte ustalenie faktów, które Sąd uznał za uprawdopodobnione, oraz niewskazanie okoliczności uprawdopodobniających w sytuacji, gdy do pozwu wraz z wnioskiem o udzielenie zabezpieczenia dołączono ponad 80 załączników, będących uwierzytelnionymi odpisami dowodów w sprawie.

Wskazując na te zarzuty, pozwani wnieśli o oddalenie wniosku w całości, a na wypadek nieuwzględnienia tego wniosku o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, oraz o zasądzenie kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego od powodów na rzecz pozwanych według norm przepisanych.

W uzasadnieniu zażalenia pozwani wskazali, że obawa dłużnika przed powstaniem szkody na skutek prowadzenia dalszego postępowania egzekucyjnego nie może stanowić samoistnej przesłanki zawieszenia postępowania, dlatego konieczne było rozstrzygnięcie o żądaniu dłużnika w oparciu o całokształt okoliczności sprawy, a ponadto po uprzednim wysłuchaniu stron. Sąd powinien bowiem brać pod uwagę interesy obu stron postępowania i stopień prawdopodobieństwa wystąpienia przesłanek zawieszenia egzekucji. Na dłużniku zgłaszającym wniosek o zawieszenie postępowania egzekucyjnego ciąży obowiązek podania konkretnych argumentów uprawdopodobniających wskazane we wniosku przesłanki zawieszenia. powodowie powinni byli wskazać, na czym miałyby polegać „uniemożliwienie im normalnej egzystencji” przez dalszą egzekucję z ich majątku. Kolejno powodowie powinni wskazać, na czym polega ich „dolegliwość życiowa” w związku z prowadzeniem egzekucji. Twierdzenie, jakoby pozwani nie byli w stanie zwrócić wyegzekwowanych kwot, jest gołosłowne i w najmniejszym nawet stopniu nie zostało uzasadnione. Wniosek w tym zakresie nosi znamiona dyskryminacji pozwanych ze względu na wiek i przeczy zasadom doświadczenia życiowego. Stosunek dochodzonego przez pozwanych w sposób legalny roszczenia do hipotetycznego i ewentualnego ograniczenia prezentowanego przez powodów nie uzasadnia sam w sobie konieczności zabezpieczenia.

Skarżący wskazali, że z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia nie wynika, aby dłużnik poparł twierdzenia jakimikolwiek konkretnymi argumentami, a brak w tym zakresie ustaleń z urzędu. Sąd nie wyjaśnił, w jaki sposób dłużnik uprawdopodobnił interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia. Sąd odstąpił od wysłuchania stron postępowania w przedmiocie wniosku o zawieszenie, z uwagi na to, że w ocenie Sądu zebrane dowody w postaci dokumentów w pełni wyjaśniają zakres i cel wniosku. Zaniechanie wysłuchania stron jest poważnym uchybieniem, prowadzącym do zaburzenia równowagi procesowej uczestników postępowania. Sąd nie wykazał faktów, które uznał za uprawdopodobnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej oraz nie wyjaśnił „podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa”. Powodowie nie wskazali podstawy prawnej dochodzonego roszczenia, nie uprawdopodobnili więc, aby roszczenie było uzasadnione pod względem prawnym, a oczywistości nie można wywodzić z szeregu dokumentów dołączonych do pozwu oraz kilkunastu okoliczności, które mają być wyjaśniane dopiero na rozprawie w toku przesłuchania stron i świadków.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 730 § 1 k.p.c. w każdej sprawie cywilnej podlegającej rozpoznaniu przez sąd lub sąd polubowny można żądać udzielenia zabezpieczenia. Przesłankę udzielenia zabezpieczenia stanowi uprawdopodobnienie roszczenia oraz interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia (art. 730¹ § 1 k.p.c.). W myśl art. 730¹ § 2 k.p.c. interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia istnieje wtedy, gdy brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie.

Art. 730¹ § 3 k.p.c. stanowi, że przy wyborze sposobu zabezpieczenia sąd uwzględni interesy stron lub uczestników postępowania w takiej mierze, aby uprawnionemu zapewnić należytą ochronę prawną, a obowiązanego nie obciążać ponad potrzebę.

Art. 755 § 1 pkt 3 k.p.c. przewiduje zabezpieczenie roszczenia niepieniężnego poprzez zawieszenie postępowania egzekucyjnego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji prawidłowo zastosował przepisy dotyczące zabezpieczenia roszczenia. Zarówno istnienie roszczenia, jak i interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia zostały uprawdopodobnione. Sąd Apelacyjny wskazuje, że na zasadzie art. 243 k.p.c. zachowanie szczegółowych przepisów o postępowaniu dowodowym nie jest konieczne, kiedy ustawa przewiduje uprawdopodobnienie zamiast dowodu, jak w przypadku zabezpieczenia roszczenia. Uznanie roszczenia za uprawdopodobnione nie przesądza zatem w żadnym razie o zasadności powództwa, a oceny tej Sąd dokonuje dopiero po przeprowadzeniu postępowania dowodowego. W ocenie Sądu Apelacyjnego roszczenie powodów na tym etapie sprawy zostało dostatecznie uprawdopodobnione.

Powodowie wywodzą swoje roszczenie z faktu, że jako następcy prawni M. S. (dłużnika powodów) przyjęli spadek po nim z dobrodziejstwem inwentarza; nie wiedząc o wierzytelności przysługującej pozwanym, spłacili inne długi spadkowe, co wyczerpało cały stan czynny spadku. Na uprawdopodobnienie tych okoliczności powodowie przedstawili szereg dowodów z dokumentów, które w ocenie Sądu Apelacyjnego są wiarygodne. Ich wiarygodność nie była również kwestionowana przez pozwanych w zażaleniu. Z postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie o nadaniu klauzuli wykonalności przeciwko następcom prawnym M. S. (k. 30) wynika, że zapadło ono w dniu 4 grudnia 2015 r., zatem wcześniej powodowie mieli prawo nie wiedzieć o istnieniu długu. Nabycie spadku po M. S. przez K. S., J. S. (2), E. L. i T. S. (powodów lub ich poprzedników prawnych) nastąpiło z dobrodziejstwem inwentarza, co wynika z postanowienia Sądu Rejonowego w O.z dnia 25 marca 2010 r., sygn. akt I Ns 361/09 (k. 31). Następcami prawnymi po E. L. wskutek przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza zostali K. L., R. B., M. B. i M. L. (akt poświadczenia dziedziczenia – k. 32-33), a po K. J. S. (akt poświadczenia dziedziczenia – k. 34-36). Powodowie uprawdopodobnili więc legitymację czynną do występowania w niniejszej sprawie. Za uprawdopodobnione Sąd Apelacyjny uznał również to, że przed nadaniem nakazowi zapłaty z dnia 30 maja 2007 r., I Nc 87/07, klauzuli wykonalności przeciwko następcom prawnym, powodowie nie wiedzieli o istnieniu zobowiązania względem pozwanych, ponieważ wiedzę taką zdobyli dopiero po doręczeniu im odpisów postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 4 grudnia 2015 r. Prowadzi to do wniosku, że istnienie roszczenia powodów zostało uprawdopodobnione w świetle art. 1032 § 1 k.c., stanowiącego, iż spadkobierca, który przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza i spłacił niektóre długi spadkowe, a nie wiedział i przy dołożeniu należytej staranności nie mógł się dowiedzieć o istnieniu innych długów spadkowych, ponosi odpowiedzialność za niespłacone długi spadkowe tylko do wysokości różnicy między wartością stanu czynnego spadku a wartością świadczeń spełnionych na zaspokojenie długów spadkowych, które spłacił.

Co więcej, z dołączonych do pozwu dokumentów z postępowania egzekucyjnego (m.in. k. 38, 43, 50, 51) wynika, że wobec pozwanych toczy się egzekucja co do kwoty należności głównej 225.215,14 zł – kwota ta stanowi wartość czynną spadku wynikającą ze spisu inwentarza (k. 39-40). Powodowie mogą wykazać, że spłacili inne długi spadkowe, nie wiedząc o istnieniu wierzytelności pozwanych, jedynie w postępowaniu przeciwegzekucyjnym. Toczące się postępowanie egzekucyjne zostało co prawda ograniczone do wartości czynnej spadku, jednak nie uwzględnia ono innych długów spadkowych spłaconych dotychczas przez powodów. Z dokumentacji związanej ze spółką (...), w szczególności z umowy rozwiązania spółki cywilnej z dnia 10 stycznia 2011 r. zawartej między spadkobiercami M. S.

a jego współnikiem J. S. (3) w formie pisemnej z datą pewną (k. 58-61) oraz umowy likwidacji spółki cywilnej z 17 stycznia 2011 r. zawartej w formie aktu notarialnego (k. 62-65), wynika, że powodowie spłacili liczne długi związane z działalnością gospodarczą zmarłego. Należy podkreślić, że z uwagi na formę tych umów data ich zawarcia nie budzi wątpliwości – Sąd Apelacyjny uznał więc za uprawdopodobnione, że powodowie nie mieli wówczas wiedzy o długi wobec pozwanych. Wobec powyższego istnienie roszczenia powodów zostało więc na tym etapie sprawy dostatecznie uprawdopodobnione.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego uprawdopodobniony został także interes prawny powodów w udzieleniu zabezpieczenia. Trwające postępowanie egzekucyjne, w toku którego komornik sądowy zajął wynagrodzenia za pracę czy świadczenia z ZUS powodów stanowi dla nich dużą uciążliwość. W razie dalszego prowadzenia egzekucji istnieje duże ryzyko wyegzekwowania kwoty przekraczającej wysokość rzeczywistej odpowiedzialności powodów. Zagrożenie szkodą po stronie powodów byłoby więc znaczące. Zachodzi bowiem obawa, że pozwani zużyją wyegzekwowane środki i w razie uwzględnienia niniejszego powództwa ich zwrot okaże się niemożliwy, co uniemożliwi osiągnięcie celu postępowania w sprawie – celem tym jest bowiem ochrona dłużnika przed egzekucją kwoty przekraczającej jego odpowiedzialność. Nie kwestionując w żadnym razie uczciwości pozwanych i ich woli ewentualnego zwrotu nienależnie pobranych środków, należy wskazać, że jeśli postępowanie egzekucyjne doprowadzi do ściągnięcia kwoty przekraczającej rzeczywistą odpowiedzialność powodów, będzie to skutkowało koniecznością dalszych rozliczeń między stronami i prowadzenia kolejnych postępowań, co poważnie utrudni realizację celu zapadłego wyroku. Tymczasem zawieszenie postępowania egzekucyjnego pozwoli na wyjaśnienie dokładnej kwoty podlegającej egzekucji. Zabezpieczenie roszczenia powodów w taki sposób nie stanowi dla pozwanych nadmiernego obciążenia, ponieważ po zakończeniu niniejszego postępowania ewentualny dług wciąż będzie mógł być egzekwowany.

Podsumowując, w ocenie Sądu Apelacyjnego niezasadny był więc zarzut błędu w ustaleniach faktycznych. Ustalenia te zostały poczynione przez Sąd I instancji w sposób wystarczający dla oceny zasadności żądania zabezpieczenia. Sąd Okręgowy wziął pod uwagę interesy obu stron i zważył stopień prawdopodobieństwa roszczenia powodów. Powodowie załączyli do pozwu szereg dokumentów, zarówno dotyczących następstwa prawnego po M. S., jak i rozliczeń jego długów oraz postępowania egzekucyjnego toczącego się z wniosku pozwanych, które stanowią logiczny ciąg zdarzeń – analiza tych dokumentów pozwalała uznać, że roszczenie powodów i ich interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia zostały uprawdopodobnione. Sposób zabezpieczenia jest w pełni adekwatny do dochodzonego roszczenia, ponieważ pozwoli uniknąć przedwczesnej egzekucji na podstawie tytułu wykonawczego, który może zostać pozbawiony wykonalności.

Nietrafny okazał się także zarzut naruszenia art. 328 § 2 w zw. z art. 361 k.p.c. – choć Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia skrótowo odnosi się do dokumentów dołączonych do pozwu, to wynika to z uwarunkowań związanych z wymogiem uprawdopodobnienia, a nie udowodnienia istnienia roszczenia. Okoliczności uprawdopodobniające roszczenie i interes prawny zostały natomiast szczegółowo omówione powyżej. Zaniechanie wysłuchania stron w sprawie, w której decydujące są dowody z dokumentów, nie stanowi uchybienia Sądu I instancji. Pozwani nie mogliby bowiem miarodajnie zeznawać na okoliczność momentu, kiedy powodowie dowiedzieli się o długi wobec nich (ponieważ nie mają na ten temat wiedzy) ani tego, czy spłacili oni inne długi spadkodawcy. Nie zachodziła zatem potrzeba słuchania stron.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że zabezpieczenie roszczenia powodów w sposób wskazany w zaskarżonym postanowieniu Sądu Okręgowego było zasadne, wobec czego działając na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

SSA Elżbieta Uznańska SSA Wojciech Kościołek SSA Teresa Rak